

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. IV. An scientia media doctrinæ sancti Augustini & Divi Thomæ
repugnet?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

ARTICVLVS IV.

An scientia media doctrinae S. Augustini & D. Thomae repugnet?

Licet autoritas D. Augustini & S. Thomae, in omnibus sit venerabilis in Ecclesia, in his tamen quae spectant ad materiam de gratia, & praedestinatione, aliisque ad haec pertinentibus (qualis est praesens difficultas) tanti ponderis est, & momenti: ut Hormisdas Papa in Epistola ad Possessorem Episcopum, & Joannes secundus in Epistola ad Avienum Senatorem, remittant Catholicos ad libros Augustini, ut ibi videre possint, quid in hac materia, Romana asseveret Ecclesia. Et in celebri illa disputatione, coram Clemente VIII. & Paulo V. circa hanc quaestionem habita, ad doctrinam S. Augustini & D. Thomae, tanquam ad lydium lapidem, utriusque opinionis examen relatum est. Propterea utriusque Sancti Doctoris mentem & doctrinam, supra omnem aliam humanam rationem, diligenter hic oportet inquirere.

§. I.

Demonstratur scientiam mediam, fuisse ab Augustino reprobata; non solum quantum ad abusum, sed etiam quantum ad substantiam.

19. **V**T mens & doctrina Augustini, circa praesentem quaestionem facilius possit innotescere, tria breviter hic praemittenda sunt. In primis sciendum est, quod D. Augustinus, lectis Epistolis Hilarij & Prosperi, quibus errores Semipelagianorum referebantur, & exprimebatur praescientia illa futurorum conditionatorum, independens a decreto, eoque anterior, quam illi docebant; & qua utebantur, tum ad defendendum errorem illum, quod asseverabant gratiam semper dari a Deo, intuitu boni operis, absolute, vel sub conditione praevisi: tum etiam ad conciliandam cum praedestinatione & decretis divinis, humanam libertatem, quam asseverabant tolli, si divina constitutio, seu decretum, humanas praeveneret voluntates: ut constat ex articulo praecedenti. Acceptis, inquam, illis Epistolis, duos scripsit libros: unum de praedestinatione Sanctorum, & alterum de bono perseverantiae, quos ad Prosperum & Hilarium direxit; & in quibus suam mentem & doctrinam, circa ea quae ab ipsis fuerant sibi proposita, clare expressit. Quare ex his libris, tanquam ex purissimis fontibus, vera & germana Augustini, ac proinde totius Ecclesiae doctrina, circa propositam quaestionem, haurienda est. Ut declarant verba Hormisdæ Papae ad Possessorem Episcopum, in fine Epistolae, ubi inquit, *Quod ea quae sentit Romana Ecclesia de gratia & libero arbitrio, ex libris S. Augustini, maxime ad Hilarium & Prosperum, cognosci possunt.*

20. Sciendum est praeterea, quod Hilarius in praedicta Epistola ad Augustinum, illum monet, eique significat, quod Semipelagiani probare condebant, praescientiam illam futurorum conditionatorum, a divino decreto independentem, eoque anteriorem; non solum auctoritate Patrum Graecorum, qui Augustinum praecesserant, sed etiam testimonio ipsiusmet Augustini, qui dixerat in libro de sex quaestionibus Paganorum (hic est Epistola 46. tomo 2.) quod *Tunc voluit Christus hominibus apparere, & apud eos prae-*

A care suam doctrinam, quando, & ubi sciebat, qui in eum fuerant credituri; & quod prioribus saeculis, iam plenum infidelibus orbem noverat, ut eis apparere, vel predicare merito nollet, quos nec verbis, nec miraculis suis credituros esse praescebat. Verba Hilarij Augustinum alloquentis sunt haec: *Et hoc non solum aliorum Catholicorum testimonio, sed etiam Sanctitatis tuae testimonio, disputatione antiquiori se probare testantur, ut est illud quod dixit Sanctitas tua, in quaestione contra Porphyrium, de tempore Christianae religionis; tunc voluisse hominibus apparere Christum, & apud eos predicari suam doctrinam, quando sciebat, & ubi sciebat, qui in eum fuerant credituri.*

B Sciendum est tertio, nomen praedestinationis usurpari a SS. Patribus, non solum in ea stricta significatione, qua communiter accipitur a Theologis, pro transmissione scilicet creaturae intellectualis ad aeternam beatitudinem: sed etiam in sensu magis amplo, & in significatione latiori, pro ordinatione scilicet aeterna, cujuscumque rei a Deo efficienda in tempore: seu pro quocumque decreto praedordinante, ac praedefiniendo futuritionem rerum; in quo sensu aliquid esse a Deo praedestinatum, idem significat ac esse ab illo praedefinitum. Sic nomen praedestinationis accepere Dionysius de divinis nominibus, cap. 5. Damascenus oratione 1. de imaginibus. Isidorus libro 5. sent. cap. 18. & Augustinus Tractatu 105. in Joan. ubi ait: *Deus omnia futura praedestinavit, & Tractatu 68. Deus fecit futura, ea praedestinando, & eorum causas preparando.* Ubi manifeste accipit praedestinationis nomen, pro decreto quo Deus praedefinit res, etiam ordinis naturalis. In eodem sensu illud usurpavit Author libri de praedestinatione Dei, qui habetur inter opera Augustini, post librum de bono perseverantiae, & a Lovaniensibus in appendicem reiectus est. Dixit enim: *Deus praedestinavit, ut calum semper volveretur, terra immobilis, circumvolventi caelo, loco centri haberetur; sol & luna nocti dieique praesentem &c.* His praemissis.

D Dico primo: Scientiam mediam doctrinae D. Augustini apertissime repugnare, & ab illo pluribus in locis fuisse reprobata: non solum quantum ad abusum, sed etiam quantum ad substantiam.

E Probatur primo conclusio ex cap. 10. libri de praedest. Sanctorum, ubi ait: *Praedestinatione quippe Deus ea praescivit, quae fuerat ipse factururus.* Et infra: *Quando promisit Abrahae fidem Gentium, non de nostrae voluntatis potestate, sed de sua praedestinatione promisit: promisit enim quod ipse factururus erat, non quod homines &c.* Ex quibus verbis duplex sumo argumentum, ad probandum D. Augustinum reprobasse scientiam mediam. Primum est: *Quae Deus est factururus, ex sua praedestinatione praecognoscit: At Deus omnes actiones nostras, quantumcumque liberas, factururus est: Ergo illas in sua praedestinatione praecognoscit, id est in decreto efficacis; ac proinde non datur in Deo praescientia futurorum, independens a decreto, eoque anterior.*

Secundum sic potest proponi: Quod Deus promittit, non de nostra est potestate, sed de sua praedestinatione, inquit Augustinus: At Deus multoties promittit nostras actiones liberas, sicut quando promisit Abrahae fidem, & conversionem Gentium: Ergo illas de sua praedestinatione promittit, eademque in illa cognoscit, & sic idem sequitur quod prius.

23. Probatur secundò conclusio ex alio Augustini testimonio, desumpto ex cap. 9. ejusdem libri de prædeterminatione sanctorum, ubi incipiens respondere Semipelagianis, qui ex ejus testimonio, sumpto ex libro de sex questionibus Paganorum, probare volebant præscientiam illam futurorum conditionatorum à decreto independentem: respondet quòd quando dixit in prædicto libro, *Tunc voluisse hominibus apparere Christum, quando sciebat qui in eum fuerant credituri*: hoc intellexit sine præjudicio latentis consilij Dei; id est non excludendo divinum decretum, licet illud ibidem non expresserit. Verba Augustini sunt: *Illud autem quod in Opusculo meo quodam contra Porphyrium de tempore Christiane religionis me dixisse recollitis, ita dixi, ut hanc diligentiorum. & operosorem disputationem de gratia præterirem &c.* Et postquam de verbo ad verbum recitavit id quod in illo opusculo asseruerat, addit: *Cernitis ne, me sine præjudicio latentis consilij Dei, aliarumque causarum, hoc de præscientia Christi voluisse dicere, quòd convincenda Paganorum infidelitati, qui hanc objecerant questionem, sufficere videretur? Quid enim est verius, quam præscisse Christum, qui, & quando, & quibus locis in eum fuerant credituri: sed utrum prædicatò sibi Christo, à seipsis habituri essent fidem, an Deo donante sumpturi? Id est utrum tantummodo eos præscierit, an etiam prædestinaverit Deus credituros? querere ac disserere tunc necessarium non putavi.* Proinde quòd dixi, tunc voluisse apparere Christum, & apud eos prædicare doctrinam suam, quando sciebat, & ubi sciebat, qui in eum fuerant credituri, postet etiam dici: tunc voluisse hominibus apparere Christum, & apud eos prædicari doctrinam suam, quando sciebat, & ubi sciebat, qui electi fuerant in ipso ante mundi constitutionem. Hæc Augustinus: Ex quibus verbis duplex etiam argumentum desumo.

24. Primum est: Idem est apud Augustinum Deum præscisse fidem hominum, ac homines illam habituros esse à se; & idem est habere Deo donante fidem, ac Deum eorum fidem prædestinasse. Patet hoc manifestè, nam Augustinus unum per aliud exposuit, & ut terminos æquivalentes accepit, ut patet ex illis verbis: *Sed utrum prædicatò sibi Christo, à seipsis habituri essent fidem, an Deo donante sumpturi: id est utrum tantummodo eos præscierit, an etiam prædestinaverit Deus credituros?* Ubi explicat, & pro æquivalente accipit, Deum tantum præscisse hominum fidem, sub conditione prædicationis Christi, & eos illam à se habituros; & pro eodem accipit, homines Deo donante fidem esse sumpturos, ac Deum illorum fidem prædestinasse. At homines, nec in statu absoluto, nec in conditionato, fidem à seipsis sunt habituri, sed in utroque statu, Deo donante, fidem sumpturi: Ergo in utroque statu, non solum præcitur, sed etiam prædefinitur hominum fides; & consequenter in utroque statu, medià prædeterminatione, id est decreto efficaci, cognoscitur. Et sic evanescit scientia media, quæ est cognitio futurorum conditionatorum, independentis à decreto, & prædefinitione divinæ voluntatis.

25. Secundum argumentum est: Futurum de quo hic loquitur Augustinus, est conditionatum; & de eodem affirmat, illud esse prædefinitum, & ideo præcitur à Deo: Ergo ex ejus mente, futura conditionata à Deo sunt prædefinita, & ideo præcitur. Consequentia patet, Antecedens

Tom. I.

A probatur dupliciter. Primò quia de eodem futuro respondet Augustinus, de quo interrogat Hilarius: At Hilarius interrogat de futuro conditionato, scilicet de eo quod in sexta questione contra Porphyrium Augustinus docuerat, scilicet *Christum tunc voluisse hominibus apparere, quando sciebat, & ubi sciebat esse, qui in eum essent credituri*: Ex quibus verbis Massilienses suam doctrinam confirmabant, & malè inferebant, ex fide prævisa in statu conditionato, Deum ad præmiandum moveri, & ex demeritis sub conditione prævisis, ad puniendum. Ergo responsio Augustini de eodem futuro debet intelligi. Secundò probatur idem Antecedens. Augustinus hic loquitur de eodem futuro, de quo in questione sexta Paganorum fuerat locutus; quod negari non potest, cum locum ipsum illius libri ibi explicet, & evolvat: At ibi sermo erat de fide hominum sub conditione prædicationis Christi; cum unum ex præcipuis testimoniis, unde ex Augustino colligunt Adversarij, certam conditionatorum notitiam in Deo, ex prædicto loco desumant. Ergo fateri debent, loqui hic de eodem futuro, scilicet de fide Gentium, sub conditione prædicationis Christi.

26. Probatur tertio conclusio ex alio libro quem Augustinus etiam edidit, post acceptas Epistolæ Prosperi & Hilarij, & quem de bono perseverantia inscripsit. Nam cap. 9. illius libri, exponens hunc locum Matth. 11. *Si in Tyro & Sidone factæ fuissent virtutes &c.* quò communiter utuntur Adversarij, ad probandam scientiam mediam; dicit in eo prædeterminationis mysterium maximè à Domino commendari, & addit: *Si queratur à nobis, cur apud eos tanta miracula facta sint, qui ea non fuerant credituri, & apud eos facta non sint, qui crederent si viderent, quid respondebimus? Nunquid dicturi sumus quod in libro alio dixi, ubi sex quibusdam questionibus Paganorum, sine præjudicio tamen latentis consilij Dei, & aliarum causarum, quas prudentes possunt investigare, respondi.* Et referens quomodo in illo libro respondeat illi questionem, cur Christus post tam longa tempora venerit: quia scilicet præsciebat, quòd nec verbis, nec miraculis suis credituri essent homines, si ante veniret, subdit: *Hoc cerè de Tyro & Sidone non possumus dicere, & in eis cognoscimus, ad eas causas prædeterminationis, hæc divina judicium perinere, sine quarum causarum latentium præjudicio, tunc ista respondere me dixi.* Quibus verbis confirmat responsonem & doctrinam quam tradiderat cap. 9. libri de prædeterminatione Sanctorum, & iterum declarat, quòd quando dixerat in libro de sex questionibus Paganorum, quòd tunc Christus voluit hominibus apparere, & apud eos prædicari suam doctrinam, quando, & ubi sciebat, qui in eum fuerant credituri, hoc intellexit sine præjudicio latentis consilij Dei, & sine exclusione divini decreti. Quare D. Thomas 3. parte quæst. 1. art. 5. ad 2. proponens eandem difficultatem, cur scilicet Christus prioribus sæculis non venerit? & referens responsonem Augustini in libro de sex questionibus Paganorum, *Quòd tunc voluit Christus apparere, quando sciebat, & ubi sciebat, qui erant in eum credituri*: dicit Augustinum reprobasse hanc responsonem, cum in libro de dono persever. cap. 9. ait Tyrios fuisse credituros, si eis prædicaret Christus, & tamen noluit eis prædicare.

27. Ex hoc erui potest argumentum efficax, ad de-

O o ij

monstrandum D. Augustinum reprobasse scientiam mediam, non solum quantum ad modum illum erroneum, quò ponebatur à Semipelagianis, sed etiam quoad substantiam ipsam, & sicut nunc ponitur ab ejus defensoribus. Nam D. Augustinus, ut testatur D. Thomas fidelissimus ejus Discipulus, reprobavit cap. 9. libri de bono perseverantiae, quod dixerat in libro de sex quaest. Paganorum, nimirum quòd *Christus tunc voluit hominibus apparere, quando, & ubi sciebat, qui in eum fuerant credituri.* Quibus verbis praescientiam hujus futuri conditionati, *Si Christus apud homines praedicet, credent,* à decreto independentem, admisisse videbatur; ut ipsi objiciebant Semipelagiani, sicut testatur Hilarius in Epistola ad Augustinum. Sed D. Augustinus cap. 9. libri de bono perseverantiae, non reprobavit praescientiam illam à decreto independentem, quantum ad abusum, & modum illum erroneum quò ponebatur à Semipelagianis: Ergo reprobavit illam quantum ad substantiam ipsam, & sicut nunc ponitur ab ejus defensoribus. Major est D. Thomae loco citato, Minor verò probatur. D. Augustinus cap. 9. libri de bono perseverantiae, solum reprobavit praescientiam illam à decreto independentem, eo modo quo illam tradiderat in libro de sex quaestionibus Paganorum: Sed in hoc libro eam non expresserat, cum eo abusu, & modo erroneo, quo ponebatur à Semipelagianis: ibi enim non dixerat, quòd fides praevisa, & praecognita à Deo, esset principium & motivum nostrae justificationis; & quòd ejus intuitu Deus daret primam gratiam, & vocationem; imò nec leviter illud ibidem insinuerat, sed ut ipse dicit in libro de praedestinatione Sanctorum cap. 9. solum ibi omiserat disputare, an illi qui praesciebantur credituri, à seipsis, vel Deo donante, habituri essent fidem: id est, ut ipsemet exponit, *An Deus tantum eos praescierit, vel etiam praedestinaverit credituros?* Ergo si cap. 9. libri de bono perseverantiae, reprobat talem praescientiam à decreto independentem, ut testatur Divus Thomas loco citato, eam reprobat quantum ad substantiam, & non solum quantum ad abusum, & modum erroneum, quo ponebatur à Semipelagianis.

28. Quarto probatur conclusio, ex eodem libro de bono perseverantiae, in quo S. Augustinus respondens D. Prospero, & suam mentem, & doctrinam exponens, circa quaestionem, de qua illum in sua Epistola interrogaverat, *An scilicet ea quae sunt à Deo praescita, sint etiam ab eo praedestinata: ita ut praescientia sit subnixae decreto, vel è contra decretum praescientiae?* tradit duas regulas generales, ex quibus apertissime sequitur destructio scientiae mediae. Prima habetur cap. 17. ubi Augustinus loquens de bonis operibus, quae Semipelagiani fatebantur esse à gratia Dei adjuvante, aut cooperante; non tamen praeparante & praoperante, ut supra vidimus ex D. Prospero; sic loquitur, & discurrit. *An forte nec ipsa dicuntur praedestinata? Ergo nec dantur à Deo, aut ea se daturum esse nesciunt. Quòd si & dantur, & ea se daturum esse praesciunt, profecto praedestinavit.* Ex quibus verbis Augustini, duo possunt erui efficacissima argumenta contra scientiam mediam.

29. Primum est: Quidquid Deus donat & causat, etiam praedefinit & praedestinat: Sed Deus donat & causat liberum consensum, quo homo v.

A g. consentit primae vocationi ad fidem: Ergo illum praedefinit & praedestinat, ac proinde non cognoscit ut futurum per scientiam mediam, antecedenter ad suam praedefinitionem & decretum. Minor est certa de fide, Major autem est D. Augustini loco citato, ubi loquens de bonis operibus à Deo praevisis, sic discurrit: *An forte nec ipsa dicuntur praedestinata: Ergo nec dantur à Deo.* Quibus verbis clarissime docet, omnia quae sunt à Deo data, & causata, esse etiam ab illo praedestinata, seu praedefinita: unde, ut supra vidimus, cap. 9. de praedestin. Sanctorum, pro eodem usurpat, & quasi terminos aequivalentes accipit, habere aliquid à Deo donante, & illud

B habere à Deo praedestinante. Secundum argumentum potest sic formari: Ex Augustino, *ea quae dantur à Deo, & quae se daturum esse praesciunt, profecto praedestinavit:* Ergo nulla datur praescientia, saltem respectu eorum quae sunt, & donantur à Deo; id est respectu bonorum, quae non sit fundata in decreto, & praedefinitione voluntatis divinae. Consequentia patet: nam si illa daretur in Deo, non esset bona haec illatio Augustini, *Si bona opera dantur à Deo, & se daturum esse praesciunt, profecto praedestinavit.* Unde statim subdit, *Haec dona Dei, si nulla est praedestinatio quam defendimus, non praesciuntur à Deo.* Id est, nisi in Deo sit decretum, quò bona opera quae ab ipso donantur, praeparer, & praedefiniat; illa non praesciuntur à Deo, cum nulla possit esse in illo praescientia bonorum operum, quae non sit innixa decreto, & fundata in praedefinitione voluntatis suae.

C Secunda regula generalis, quam tradit idem Augustinus cap. 18. ejusdem libri de bono perseverantiae est: Ubi in Scriptura, vel Sanctis Patribus invenitur nomen praescientiae, & agitur de vocatione electorum, nomine praescientiae debet intelligi praedestinatio: sic enim ibidem loquitur, *Deum praedestinasse, est hoc praescisse quòd fueras ipse facturus. Quid ergo nos prohibet, quando apud aliquos verbi Dei tractatores, legimus Dei praescientiam, & agitur de vocatione electorum, eandem praedestinationem intelligere.* Si autem daretur in Deo aliqua praescientia bonorum operum, independentem à decreto, eoque anterior, falsa esset illa regula Augustini, ut constat: unde ipsi Adversarii docent, multa esse à Deo praescita, quae non sunt praedefinita, & praescientiam in Deo latius patere quam praedefinitionem; & ad hoc probandum adducunt plura testimonia SS. Patrum, qui Augustinum praecesserunt, quae tamen ipsemet Augustinus exponit, & dicit illos nomine praescientiae, intelligere praedestinationem, sive praescientiam in decreto & praedefinitione fundatam; non verò praescientiam à decreto independentem, eoque anteriorem. Plura alia Augustini testimonia praetermitto, quae apud Salmanticenses, & Joannem à S. Thoma videri possunt.

§. II.

Pracluditur aditus evasivis Adversariorum.

D Vplici evasione conantur Recetiores eludere Augustini testimonia §. praecedenti exposita. In primis aliqui dicunt, quòd quando Augustinus requirit ad praescientiam futurorum, praedestinationem, seu decretum, loquitur de futuris absolutis, non autem de conditionatis. Secundo alij respondent, quòd quando ille rejicit praescientiam futurorum à decreto independentem,

eam solum reprobatur, quantum ad abusum, & modum illum erroneum, quod ponebatur à Semipelagianis: quatenus scilicet ex illa dicebant Deo exhiberi idonea motiva prædestinationis & gratiæ; non autem quantum ad ejus essentiam, seu substantiam.

35. Contra primam elusionem est primò, quòd Augustinus locis relatis §. præcedenti, agit de illis futuris, de quibus à D. Prospero & Hilario fuerat interrogatus, & de quibus mentionem fecerat in libro de sex quæstionibus Paganorum: Sed illa, ut ibidem ostendimus, sunt futura conditionata; erat enim ibi quæstio de isto futuro, *Si Christus tali tempore, & loco, apud Gentiles predicasset, an illi credidissent, vel non?* Ergo quando D. Augustinus requirit ad illorum præscientiam prædestinationem, seu decretum, docet præscientiam conditionatorum, esse in decreto & prædestinatione fundatam.

34. Secundò, Augustinus cap. 10. de prædest. Sanctorum sic ait: *Prædestinatione quippe Deus ea præscivit quæ fuerat ipse facturum.* Sed quæ Deus fuerat facturum, non sunt absolutè, sed conditionatè futura: absolutè enim futura, Deus absolutè facturum est, non verò facturum fuerat. Ergo D. Augustinus intendit, Deum in sua prædestinatione, seu decreto, cognoscere futura conditionata.

35. Tertiò, D. Augustinus non solum docet, ad præscientiam futurorum requiri prædestinationem, seu decretum; sed etiam in ipsa prædestinatione, sive decreto, Deum futura cognoscere, ut constat ex his verbis: *Prædestinatione sua quippe Deus ea præscivit, quæ fuerat ipse facturum.* Sed hoc non potest verificari de futuris etiam absolutis, in sententia Adversariorum; licet enim quidam ex illis velint præscientiam absolutorum supponere decretum absolutum, negant tamen eam in illo fundari, & Deum in tali decreto futura absolutè cognoscere; sed in eorum veritate objectiva, vel in causis secundis à Deo comprehensis, aut in aliis mediis supra disp. 4. à nobis impugnatis: Ergo illi longissimè ab Augustino distant.

36. Quartò, Dato & non concessò, quòd ibidem Augustinus loqueretur tantum de futuris absolutis, & non de conditionatis: hoc ipso tamen quòd docet, illorum præscientiam esse in prædestinatione seu decreto fundatam, omnino excludit scientiam mediam, & id ipsum de futuris conditionatis fatetur. Nam si futura absolutè, in decreto cognoscantur à Deo, necessariò dicendum est, illud esse infallibiliter & ab intrinseco cum illis connexum; ac proinde de se efficax, & causans determinationem voluntatis humanæ; si enim esset purè indifferens, & expectans determinationem à libero arbitrio, non posset esse medium, conducens ad certam & infallibilem, nostrorum actuum liberorum cognitionem; ut supra ostensum est, & ipsi Adversarii fatentur. Dato autem decretum ab intrinseco efficax, nostras actiones liberas prævenire, & causare determinationem voluntatis humanæ; penitus evanescit & de medio tollitur scientia media, quæ (ut profitentur ejus Defensores) coherere non potest, nisi cum decreto indifferenti, & determinabili à voluntate creata, quantum ad speciem actus: Ergo &c.

37. Quintò, Si futura absolutè cognoscit Deus in sua prædestinatione, ut apertè Augustinus fatetur, est propter dependentiam quam habent ab

Tom. I.

A illa: Sed ab eisdem causis in statu conditionato dependent futura conditionata, à quibus in statu absoluto dependent futura absolutè: Ergo sicut illa videt in suo decreto efficaci, sic etiam hæc in sua prædestinatione cognoscit.

Sextò, Sic comparatur promissio conditionata, ad conditionatum decretum, sicut absolutè, ad absolutum: Ergo si ex Augustino supra relato, quidquid Deus absolutè promittit, de sua prædestinatione absolutè promittit, & consequenter in illa cognoscit; etiam quidquid conditionatè promittit, de sua prædestinatione conditionata promittit, & in ea illud cognoscit.

B Denique, Non est cur diutius in hoc immoremur, & amplius laboremus ad demonstrandum, Augustinum locis citatis loqui de futuris conditionatis, cum P. Annatus hoc tandem fateri coactus fuerit epilogo libri supra citati num. 13. ubi ait: Augustinum illis verbis, *Utrum illos præscierit tantum, aut prædestinaverit credituros, intelligere prædestinationem, non quæ precedat, sed quæ accedat ad præscientiam fidei conditionatè futuræ,* evertens aut retractans quidquid supra ad argumenta Salmanticensium, & Joannis à S. Thoma responderat, ut rectè observavit P. Baronius, libro de libertate humana, & gratia divina.

C Secunda evasio Adversariorum confutata manet ex dictis §. præcedenti, ibi enim fusè ostendimus, Augustinum reprobasse scientiam mediam, non solum quantum ad abusum, & modum illum erroneum, quo ponebatur à Semipelagianis, sed etiam quantum ad substantiam: Tum quia Augustinus locis citatis expressè rejicit omnem præscientiam à decreto independentem, & expressè docet quòd Deus prædestinatione sua omnia bona opera nostra præscivit, & quòd si ea præscivit, profecto & prædestinavit. Tum etiam, quia, ut ibidem arguebamus, Augustinus reprobavit præscientiam futurorum conditionatorum à decreto independentem, eo modo quòd illam tradiderat in libro de sex quæstionibus Paganorum, ut asserit D. Thomas 3. p. quæst. 1. art. 5. ad 2. cujus verba supra retulimus: Sed Augustinus in libro illo de sex quæstionibus Paganorum, talem præscientiam tradiderat solum quantum ad substantiam, & non cum eo abusu, & modo erroneo, quòd ponebatur à Semipelagianis: ibi enim non dixerat quòd talis præscientia exhiberet Deo congrua motiva ad gratiam, sed solum quòd Christus tunc hominibus voluit apparere, quando & ubi sciebat, qui in eum fuerant credituri: Ergo ille reprobavit scientiam mediam, non solum quantum ad abusum, & modum erroneum, quòd ponebatur à Semipelagianis, sed etiam quantum ad ejus substantiam, & prout modò ponitur à Recentioribus.

E Addo quòd, idem S. Doctor præscientiam futurorum à decreto independentem, quam Pelagiani & Semipelagiani in Deo fingeant, ex duplici capite impugnat: primò quia propter bona vel mala opera sub conditione futura, nunquam tamen reipsa ponenda, Deus neminem præmiat aut punit; secundo, quia ante decretum, prædestinationem, seu prædefinitionem divinæ voluntatis, nihil est futurum: Ergo reprobatur scientiam mediam, non solum quantum ad abusum, sed etiam quantum ad substantiam. Consequentia manifesta est, Antecedens etiam quoad primam partem patet ex libro de prædestin. Sanctorum cap. 13. ubi S. Augustinus commentum illud Semipelagianorum, ad præscientiam futurorum

O o iij

conditionatorum recurrentium, ut eâ redderent rationem, cur Deus aliquos parvulos reprobet, non verò alios, satis demirari non potest: *Indicari autem quemquam (inquit) non secundum merita quæ habuit, quandiu fuit in corpore, sed secundum merita quæ fuerat habiturus, si diutius fuisset in corpore, unde opinari potuerunt homines, quorum ingenia non esse contemptibilia vestra indicant litteræ (Prosperum & Hilarium alloquitur, respondens ipsorum epistolis) & mirans & stupens reperiri non possum, nec credere non audeam, nisi vobis non credere non audeam.* Et libro de anima & ejus origine sic discurret: *Si peccata, quæ si homo viveret commissurus esset, etiam non commissa damnantur in mortuo, nullum beneficium collatum est illi, qui raptus est ne malitia mutaret intellectum ejus: quandoquidem judicabitur secundum eam quæ in illo fuerat futura malitiam, non secundum eam quæ in illo inventa est innocentiam, de nullo mortuo baptizato (etiam parvulo) poterit esse securitas: quia & post baptismum, non qualitercunque peccare, verum etiam apostatate homines possunt. Quid si ergo qui baptizatus hinc raptus est, apostata erat futurus, si viveret? nullum ne illi beneficium putabimus esse collatum, quod raptus est ne malitia mutaret intellectum ejus: & propter Dei præscientiam, non sicut fidele membrum Christi, sed sicut apostatam judicandum esse censuimus? Quando enim melius si peccata nondum facta, nondum cognita, sed præcognita & futura puniuntur, projicerentur illi duo de paradiso ante peccatum, ne in loco sancto & beatifico peccarent?*

42. Quoad secundam verò partem, nempe quòd D. Augustinus impugnaverit etiam sententiam horum hæreticorum ex alio capite, nempe ex eo quòd ante divinum decretum, nihil habet rationem futuri, etiam sub conditione, probatur ex variis ejus testimoniis. In primis enim S. Doctor de prædestin. Sanct. cap. 14. contra prædictos hæreticos disputans, & explicans illud Sapient. 4. *Raptus est ne malitia mutaret intellectum ejus, ait: Dicitur est secundum pericula vite hujus, non secundum præscientiam Dei, qui hoc præscivit quod futurum erat, non quod futurum non erat: id est quod ei mortem immaturam erat præsturus, ut tentationum subtraheretur incerto, non quòd peccaturus esset, qui mansurus in tentatione non esset.* Ubi duo in hoc testimonio involvuntur, nimirum quòd immaturâ morte ille esset rapiendus, ut tentationum subtraheretur periculis, & quòd si ille diutius maneret in hac vita, in peccatum laberetur; & de primo asserit Deum habere præscientiam, quia posito decreto, talis effectus reverà futurus erat, non verò defecundo, quia cum de illo Deus nullum haberet decretum, non erat futurum. Unde concludit: *Hoc præscivit quod futurum erat, non quod futurum non erat.* Deinde lib. 2. contra duas epist. Pelagian. cap. 7. adducens exemplum de duobus parvulis, quorum unus cum baptisimo, & alter sine baptisimo moritur, subdit: *Quomodo præscivit ea futura quæ illis in infantia morituris, quia præscientia ejus falli non potest, præscivit potius non futura? Ubi præscientiam conditionatam ante efficax divinæ voluntatis decretum, quam Semipelagiani admittebant, non impugnat ex eo quòd bonis vel malis operibus, per eam sub conditione prævisis, Deus puniat, vel præmium largiatur, sed ex eo quòd scientia divina falli non potest, & præscire aliquid futurum*

A quod reverà futurum non est, ante decretum & prædefinitionem divinæ voluntatis. Simili discursu utitur lib. 1. de anima cap. 12. dicens: *Ipsa exinanitur omnino præscientia, si quod præscitur non erit. Quomodo enim rectè dicitur præsciri futurum: quod non est futurum?* Prosper etiam in Epist. ad Augustinum, eundem Massiliensium errorem confutans, sic ait: *Præterita quæ non extant, futura quæ non sunt futura confingunt, novoque apud illos absurditatis genere, & non agenda præscira sunt, & præscita non acta sunt.*

43. Ex his in favorem nostræ conclusionis hæc ratio formari potest. Destructo objecto alicujus scientiæ, destruitur & ipsa scientia, quantum ad substantiam: Sed D. Augustinus objectum scientiæ mediæ destruit: Ergo & talem scientiam quantum ad substantiam reprobat. Major patet, Minor probatur. Objectum scientiæ mediæ est futurum conditionatum, ut cognoscibile à Deo ante decretum, & prædefinitionem suæ voluntatis: Sed ex Augustino nullum datur futurum, etiam conditionatum, ante decretum & determinationem voluntatis divinæ: Ergo ex Augustino non datur objectum scientiæ mediæ. Major est evidens, Minor verò probata manet ex dictis: Augustinus enim locis citatis expressè docet futura quæ Pelagiani fingebant, quæ conditionata erant, ut ex supra dictis patet, reverà non esse futura, quia nimirum, illi volebant ea esse futura ante decretum & prædefinitionem divinæ voluntatis, quæ est prima radix futuritionis & contingentiæ rerum; existimabant enim opera nostra non fore libera, si decretum Dei efficax illa præcederet, & si divina constitutio humanas præveniret voluntates, ut refert S. Prosper, supra relatus, in Epistola ad Augustinum.

44. Confirmatur ex eodem S. Doctore Tractatu 68. in Joan. ubi explicans hæc verba Isaia 45. v. 11. *Hæc dicit Dominus Sanctus Israël, plastes ejus: ventura interrogat me; legit secundum aliam translationem: Qui fecit quæ futura sunt, & subdit: Non enim ait qui facturus est quæ futura sunt, sed qui fecit quæ futura sunt; Ergo & fecit ea, & facturus est ea: nam neque facta sunt, si ipse non fecit; neque futura sunt, si ipse non fecerit: fecit ergo ea, prædestinando; facturus est, operando.* Quibus verbis expressè docet Deum facere futura, ea prædestinando, seu prædefinendo, subindeque divinæ voluntatis decretum & prædefinitionem, esse radicem totius futuritionis, atque adeo nihil posse concipi ut futurum, sive absolutè, sive conditionatè, in signo rationis illam antecedente. Unde in libro de bono persever. cap. 17. in fine, loquens de initio fidei nostræ, & aliis operibus bonis ad salutem æternam conducentibus, sic concludit: *Si nulla est prædestinatio quam defendimus, non præsciuntur à Deo, & ibidem sæpe repetit, Si Deus bona opera præscivit, profectò prædestinavit; quæ verò non prædestinavit bona, non præscivit.* Et libro 26. contra Faustum cap. 4. reddens rationem cur nesciat an aliquid sit futurum, ait: *Ideo nescio, quia quid habeat de hac re Dei voluntas, me latet: illud me tamen non latet, sine dubio futurum, si hoc Dei voluntas habet.* Quibus verbis omne genus futurorum à divinæ voluntatis decreto pendere statuit. Quare immediatè antea dixerat: *Illud sanè scimus, hoc de Elia factum, quod Dei voluntas habet; quod autem Dei voluntas non habet, fieri de quoquam omnino non posse.* Ergo Sanctus Doctor apertè rejicit scientiam mediæ,

quantum ad substantiam, & non solum absum illius.

45. Confirmatur amplius: Augustinus tria passim docet quae generatim scientiae mediae repugnant. Primum est, gratiam efficacem desumere vim suam ab omnipotentissima Dei voluntate. Secundum, res dici & esse futuras a priori, quod a Deo sciatur. Tertium, Deum cognoscere creaturas in sua essentia, ut in causa. Quae omnia negant Adversarij, quod videant cum nullo illorum seorsim, multo minus cum his tribus conjunctim, stare posse scientiam mediam, quam a principiis omnino contrariis desumunt. Ergo S. Doctor rejicit scientiam mediam, quantum ad substantiam, & non solum quoad absum, & modum illum erroneum, quo ponebatur a Semipelagianis. Consequenter manifesta est, Antecedens verò, quoad secundam & tertiam partem, disp. 2. art. 1. & disp. 3. art. 4. ostensum est, & quantum ad primam, fuse Tractatu sequenti disp. 5. demonstrabitur, agendo de efficacia voluntatis divinae.

§. III.

Quid de D. Thoma?

46. IN omnibus semper Augustinus adhaesit fidelissimus ejus discipulus D. Thomas, quare non potuit ei placere scientia media, si Augustino displicuerit; nec ab illo approbati, si ab isto fuerit reprobata. Placet tamen hic breviter ostendere, quantum a doctrina D. Thomae principiis talis scientia abhorreat, & quam longe ab ea distent Defensores illius: non enim melius mens S. Doctoris inquiri potest, quam ex principiis communibus, toti ejus doctrinae connexis, cum nullibi hanc quaestionem ex professo pertractaverit. Unde

Dico secundo: scientiam mediam pluribus principiis doctrinae D. Thomae apertissime repugnare.

Probaturo conclusio multipliciter, exponendo scilicet plura principia doctrinae D. Thomae, quae manifeste repugnant scientiae mediae, & ex quibus evidenti illatione sequitur ejus destructio.

47. In primis evidens est, scientiam mediam, non posse stare, destructo ejus objecto: Sed D. Thomas destruit objectum scientiae mediae: Ergo & ipsam scientiam. Minor probatur: Objectum scientiae mediae, est veritas objectiva propositionum contradictorium de futuro contingenti ante decretum, ut docent ejus assertores: Sed hanc veritatem objectivam excludit S. Doctor variis in locis supra relatis, quibus docet contradictoriis de futuro contingenti nullam inesse determinatam veritatem, non solum quoad nos, sed etiam quoad se: nam lect. 13. super cap. 8. libri Periherm. negat hujusmodi contradictoriis veritatem, quia futurum contingens non habet esse determinatum in suis causis liberis. Et in 1. sent. dist. 38. quaest. 1. art. 5. ad 2. ait: *Futurum contingens non est determinatè verum antequam fiat, quia non habet causas determinatas.*

48. Confirmatur: Idem S. Doctor 1. p. quaest. 16. art. 7. ad 3. haec scribit: *Illud quod nunc est, ex eo futurum fuit antequam esset, quia in causa sua erat ut fieret; unde sublata causa non esset futurum illud fieri: sola autem prima causa est aeterna; unde ex hoc non sequitur, quod ea quae sunt, semper fuerit verum ea esse futura, nisi quatenus in causa sempiterna fuit, ut essent futura; quae*

A *quidem causa solus est Deus.* Atqui non fuerunt futura in causa sempiterna nudè sumpta, sed per decretum determinata: Ergo ante illud decretum, D. Thomas nullam agnoscit veritatem in futuris contingentibus, ac proinde tollit objectum scientiae mediae.

Secundo, Unum ex principiis quod D. Thomas frequenter usurpat, est Deum non cognoscere res immediatè in seipsis; sed solum in seipso, & in sua essentia tanquam in causa, & medio prius cognito. Ita expressè docet hic art. 5. in corpore, quod his verbis concludit: *Sic igitur dicendum est, quod Deus seipsum videt in seipso, alia autem a se videt, non in ipsis, sed in seipso.*

B Idem repetit in responsione ad primum. Item 1. contra Gentes, cap. 49. probat ex Dionysio, Deum omnia cognoscere in sua essentia tanquam in causa. Et cap. 65. ratione 5. *Cognitio* (inquit) *Dei est de rebus omnibus per causam: se enim cognoscendo qui est omnium causa, alia quasi suos effectus cognoscit.* Quod cap. 67. extendit ad futura contingentia, & cap. 68. ad actus liberos nostrae voluntatis, ut ibidem videri potest. Ex hoc autem principio sequitur manifesta destructio scientiae mediae, cum enim essentia divina non sit causa rerum ad extra, nisi ut habet adjunctam voluntatem, & nisi ut determinata per decretum: eò quod Deus non sit agens ad extra per modum naturae, sed per modum liberi: si in illa tanquam in causa, & medio prius cognito, futura contingentia & libera cognoscit; evidens est illa non posse cognoscere antè decretum, per scientiam mediam.

Tertium principium doctrinae D. Thomae est, rem esse futuram, esse denominationem extrinsecam, sumptam a preparatione, ordinatione, & determinatione causarum ad illius productionem. Ita docet quaest. 2. de veritate art. 12. in corp. & ad 7. & in 1. dist. 38. quaest. 1. art. 7. ad 3. Ex quo etiam principio solvitur omnis scientia media, cum ex illo evidenter sequatur, nullum contingens esse determinatè futurum, absolutè, vel conditionatè, independentè a decreto, & ordinatione, vel determinatione causarum primae, ut constabit ex infra dicendis, demonstrando impossibilitatem hujus scientiae.

Quartò, D. Thomas docet scientiam Dei esse priorem rebus, nec ab illis mensurari, quantum ad veritatem, & certitudinem; sed potius esse illarum regulam, & mensuram, ut videri potest in hac quaest. art. 8. ad 3. ubi ait: *Sicut scibilia naturalia sunt priora scientiæ nostræ, & mensura ejus; ita scientia Dei est prior quam res naturales, & mensura ipsarum.* Et 1. 2. quaest. 93. art. 1. ad 3. *Ratio intellectus divini aliter se habet ad res, quam ratio humani intellectus. Intellectus enim humanus est mensuratus a rebus, ut scilicet conceptus hominis non sit verus propter seipsum; sed dicitur verus ex hoc quod consonat rebus. Intellectus verò divinus est mensura rerum, quia unaquaeque res tantum habet de veritate, in quantum imitatur intellectum divinum.* Sed cum hoc principio non posse stare scientiam mediam, evidens est, quia talis scientia non est regula, & mensura certitudinis, & veritatis quae est in rebus futuris; sed potius earum futurationem, ac veritatem objectivam supponit, eamque tantum speculatur, & explorat: Ergo scientia media principiis doctrinae D. Thomae repugnat.

Quintò, Constat ex pluribus testimoniis disp. 4. art. 6. §. 2. adductis, D. Thomam docere pra-

scientiam futurorum, saltem absolutorum, esse in decreto fundatam, & ab eo dependentem. Id etiam aperte colligitur ex 1. sent. dist. 39. quæst. 1. art. 1. ad 5. ubi dicit: *Licet esse & scire Dei sint idem secundum rem, tamen scire sequitur voluntatem, ut imperatum ab ipsa.* Et art. 2. ad 1. ait: *Ipsam scire in Deo esse subiectum libertati voluntatis.* Hinc verò præcludi viam ad scientiam mediam, §. præcedenti ostendimus; nam si præscientia futurorum nitatur decreto, illud debet esse infallibile, & ab intrinseco cum illis connexum, ac proinde de se efficax, & efficiens liberam determinationem voluntatis, subindeque excludens scientiam mediam, quæ supponit decretum indifferens, & à voluntate humana, quoad speciem actûs, determinabile.

53. Sexto, Quotiescumque D. Thomas explicat concordiam nostræ libertatis cum divinis decretis, recurrit ad infinitam efficaciam divinæ voluntatis, attingens non solum substantiam, sed etiam modum libertatis in nostris operationibus, ut constat ex 1. p. quæst. 19. art. 8. ex primo contra Gentes cap. 55. & ex aliis locis supra à nobis citatis: Ergo non admittit scientiam mediam. Consequentia patet, si enim illam agnosceret, non deberet recurrere ad infinitam illam efficaciam divinæ voluntatis, sed potius ad præscientiam futuri consensûs, & ad scientiam illam exploratricem, quæ Deus scrutatur ac explorat quid homo ex innata libertate voliturus sit, & ad quid determinabit concursum indifferentem quem illi offert, sicut ejus defensores docent.

54. Septimò, Idem S. Doctor 1. 2. quæst. 109. art. 2. ad 1. & 3. contra Gent. cap. 89. docet, quòd licet homo sit dominus suorum actuum, propter deliberationem rationis, quæ potest flecti ad unam partem, vel ad aliam: tamen quòd deliberet, vel non deliberet, quòd eligat, vel non eligat, hoc debet reduci in aliquod primum deliberans & eligens, quod sit melius ratione humanâ, scilicet in Deum, qui est primum liberum, & primum principium nostrorum consiliorum & voluntatum. Unde 1. Perhierm. lect. 14. sic ait: *Voluntas divina est intelligenda, ut extra ordinem omnium existens, & velut causa quedam profundens totum ens, & omnes ejus differentias: sunt autem differentie entis, possibile & necessarium: & ideo ex ipsa voluntate divina, originantur necessitas, & contingentia in rebus.* Quibus verbis reducit ipsam libertatem, & contingentiam rerum, ad ipsam voluntatem divinam, ut ad primum liberum, & primum determinans, ac profundens totum ens & omnes ejus differentias; non verò ad ipsam voluntatem humanam, quæ solum est secundum liberum, & secundum determinans. Ex quo etiam principio sequitur destructio scientiæ mediæ, quæ non reducit liberam electionem nostræ voluntatis, in Deum ut in primum eligens, & primum deliberans, ac determinans; sed potius in liberum arbitrium creatum, ex innata libertate, & dominio veluti à Deo emancipato, ut dicunt Adversarij, seipsum determinans ad speciem actûs, sub concursu indifferenti ipsi à Deo oblato. Unde (ut infra ostendimus) scientia media subtrahit à divina causalitate, & providentia, liberam nostræ voluntatis determinationem.

55. Octavò, D. Thomas 1. p. quæst. 14. art. 8. ad 1. & quæst. 2. de verit. art. 14. ad 1. docet non ideo res sciri à Deo, quia futurae sunt; sed ideo futuras esse, quia sciuntur à Deo; per scientiam sci-

A licet practicam, & applicatam à decreto, ut disp. 3. art. 4. ostendimus: unde explicat dictum Origenis dicentis, *quia futurum est aliquid, ideo sciuntur à Deo;* & dicit hoc non esse intelligendum, secundum causam essendi, sed tantum secundum causam inferendi: id est in sensu tantum illativo, & non causali. At hoc principium repugnat etiam scientiæ mediæ, ejusque assertoribus, qui docent, ideo res futuras sciri à Deo, quia futurae sunt; & negant ideo illas esse futuras, quia sciuntur à Deo: Ergo idem quod prius.

Nonò, Molina & alij defensores scientiæ mediæ, docent prædestinationem esse tantum certam certitudine causalitatis mediourum: Sed hoc reprobat à D. Thoma quæst. 6. de verit. art. 3. ubi dicit, *esse contra Scripturam & dicta Sanctorum.* Et quodlibet. 12. art. 3. inquit, *prædestinationem habere certitudinem, ex parte scientiæ Dei, quæ non potest falli; ex parte voluntatis divinæ, cui non potest aliquid resistere; & ex parte providentiæ, quæ certissimo modo ducit ad finem.* Item quæst. 6. de verit. art. 3. ait, *prædestinationem addere præscientiæ habitudinem causæ.* Ergo scientia media repugnat principiis doctrinæ Divi Thomæ.

Denique disputatione præcedenti ostendimus, decreta absoluta ex parte subjecti, & conditionata ex parte objecti, in Deo admittenda esse, juxta S. Doctoris principia, præsertim juxta principium illud quod in ejus doctrina certissimum, & communissimum est, Deum omnia in seipso ut in causa cognoscere: Sed cum decretis illis conditionatis scientia media coherere nequit, ut de se patet, ejusque defensores fatentur: Ergo illa de medio tollenda est, si stare velimus doctrinæ D. Thomæ principia. Unde Salamanticenses referunt Curielem Doctorem Salamanticensem celeberrimum, cum primum scientiam mediam docuisset, eam post modum retractasse; cum enim totum septennium uni Summæ D. Thomæ, cum Caietani Commentariis legendæ (cujus amore, ut Jacob Rachelis potiunda studio, flagrabat) impendisset, nulla hujus scientiæ semina aut vestigia in ea reperire potuit, cum maximè vellet; sed potius illam, Angelicæ doctrinæ principia apertissimè repugnare, competit. Vir est toto orbe celeberrimus, & supra omnem laudem, nullique partium addictus, in ipso & in scientiam mediam aliquando pronior, cui subinde major fides habenda, quam ulli nostrum, aut è Societate. Ex quo intelliges, gratis à Patre Annato dictum: *Thomistas apud D. Thomam scientiam mediam quævisse, sed in modum illius, qui cum breviarium suum perdidisset, ita quærebat ut inveniendum timeret.*

ARTICVLVS V.

Variis argumentis, ex principiis supra statutis desumptis, expungitur scientia media.

Hæc argumenta fusè, & lato calamo, disputationibus præcedentibus expendimus; nunc ea hîc in unum colligemus, & breviter ac dilucidè exponemus.